

FRÁSÖGN

af ársfundi NATO-þingsins í Varsjá 12.-16. nóvember 2010

Ársfundur NATO-þingsins fór fram í Varsjá dagana 12.-16. nóvember sl. Af hálfu Íslandsdeildar NATO-þingsins sóttu fundinn þau Björgvin G. Sigurðsson, formaður, Ragnheiður Elín Árnadóttir og Birgitta Jónsdóttir, auk Örnú Gerðar Bang ritara. Rúmlega 260 þingmenn frá 28 aðildarríkjum NATO og fulltrúar yfir tuttugu annarra ríkja sóttu ársfundinn. Meginumræður fundarins fóru fram í fimm málefnanefndum þingsins á grundvelli skýrslna sem unnar voru af nefndarmönnum og fyrirlestra alþjóðlegra sérfræðinga um öryggismál. Þá var þingfundur haldinn þar sem fjallað var um þau mál sem hæst ber í alþjóðlegri öryggis- og varnarmálaumræðu og kosið um ályktanir og ákvarðanir þingsins.

Áður en fundir málefnanefnda hófust fór fram fundur þingmannaráðs NATO og Rússlands. Þar héldu Adam Rotfeld, varaformaður vinnuhóps um samskipti Póllands og Rússlands hjá alþjóðamálastofnun Póllands og fyrrverandi utanríkisráðherra Póllands, og Igor Ivanov, frá alþjóðamálastofnun Rússlands og fyrrverandi utanríkisráðherra Rússlands, erindi um samskipti og frekari samvinnu NATO og Rússlands. Rotfeld sagði Rússland geta verið góðan mótspilara við NATO en enn væru hindranir varðandi frekara samstarf við Evrópusambandið. Hann sagði jafnframt að í hnattvættum heimi nútímans þarfnaðist NATO Rússlands og Rússland NATO meira en nokkru sinni fyrr og því væri brýnt að koma á frekari samvinna. Meginvandamálið hingað til hefði verið skortur á trausti og gagnsæi og nú væri rétti tíminn til að sleppa fortíðardraug kalda stríðsins og horfa fram á veginn. Ivanov sagðist trúa því að Rússland og NATO gætu unnið saman ef komið væri fram við Rússland eins og jafningja og báðir aðilar legðu sig fram um að hlusta og skilja hver annan. Þá sagði hann opnun vera í málinum með nýrri ríkisstjórn Obama í Bandaríkjunum. Ragnheiður Elín spurði Ivanov um skoðun hans á hlutverki NATO á norðurskautssvæðinu, m.a. í ljósi 5. gr. Norður-Atlantshafssáttmálans (sem kveður á um að árás á eitt aðildarríki NATO skuli talin árás á þau öll) þar sem fimm af norðurskautsríkjunum átta eru aðildarríki NATO. Ivanov svaraði því til að hann teldi ekki þörf á afskiptum NATO á norðurskautssvæðinu. Samningur milli Noregs og Rússlands um skiptingu Barentshafs og Norður-Íshafs sem undirritaður var 15. september sl. væri skýrt dæmi um að norðurskautslöndin gætu sjálf fundið friðsamlega lausn á deilumálum sínum.

Á fundi stjórnmalanefndar NATO-þingsins var einkum fjallað samheldni NATO, samskipti NATO við ríki utan bandalagsins og öryggismál í Arabíuflóa og á Arabíuskaga. Efnahagsnefndin tók m.a. til umræðu fjármálakreppu heimsins, fátækt og óöryggi í þróunarlöndum, áhrif efnahagskreppunnar á Mið- og Austur-Evrópu og langtímabreytingar í efnahagsmálum og breytt valdajafnvægi í heiminu. Vísinda- og tækninefnd fjallaði á sínum fundi m.a. um loftslagsbreytingar í framhaldi af loftslagsráðstefnu Sameinuðu þjóðanna í Kaupmannahöfn í nóvember 2009 (COP 15), sjálfbæra orkustefnu bandalagsins og útbreiðslu geryðingarvopna og samstarf við Rússland. Þá fjallaði nefnd um borgaralegt öryggi m.a. um öryggismál á hafsvæðum með áherslu á hlutverk og samræmingu NATO og Evrópusambandsins (ESB) og horfur á Vestur-Balkanskaga 15 árum eftir Dayton friðarsamkomulagið. Þá lýstu nefndarmenn yfir áhyggjum af niðurstöðum kosninga í Afganistan sem fram fóru í september 2010 og hafa ekki enn verið birtar opinberlega.

Varnar- og öryggismálanefnd NATO-þingsins fjallaði um lokadrög að þremur skýrslum á fundi sínum. Sú fyrsta fjallaði um samstarf við afganska þjóðarherinn, önnur um kjarnorkuvopn Bandaríkjamanna í Evrópu og sú þriðja um öryggismál á norðurskautssvæðinu og hvort NATO hafi þar hlutverki að gegna. Skýrsluhöfundur síðastnefndu skýrslunnar var Ragnheiður E. Árnadóttir. Ragnheiður kynnti skýrsluna og ræddi m.a. um aukið vægi norðurslóða á síðustu árum innan NATO, þrátt fyrir skiptar skoðanir um hlutverk þess á svæðinu. Í skýrslunni leggur Ragnheiður áherslu á að NATO hafi hlutverki að gegna á

norðurslóðum, enda teljist fimm aðildarríki NATO til norðurskautsríkja og bandalagið þurfi því að auka þekkingu og skilning á málefnum svæðisins. Jafnframt sé mikilvægt að NATO styðji við þær svæðisbundnu alþjóðastofnanir og samtök sem eru nú þegar til staðar. Snertifletir stjórn mála norðurskautssvæðisins og NATO séu margir þótt einnig sé margt sem ekki eigi beint erindi við bandalagið. Mikilvægt sé því að NATO útfæri nánar á hvaða sviði það hefur eiginlegu hlutverki að gegna á svæðinu og hvað sé betur til þess fallið að láta öðrum alþjóðastofnunum eftir. Danski þingmaðurinn John Dyrby Paulsen lagði til minni háttar breytingar á skýrslunni og komst að samkomulagi við Ragnheiði Elínu um þær áður en skýrslan var kynnt fyrir nefndarmönnum. Í framhaldi af kynningunni sat Ragnheiður Elín fyrir svörum og sköpuðust líflegar umræður um skýrsluna. Fulltrúi Rússlands í nefndinni lagði áherslu á mikilvægi þeirra svæðisbundnu stofnana sem til staðar eru á norðurskautssvæðinu og sagði ekki þörf fyrir aðkomu fleiri slíkra. Fulltrúi Finnlands sagði jákvætt að NATO virkjaði hlutverk sitt á svæðinu en mikilvægt væri að horfa einnig til ESB í því samhengi. Nefndarmenn voru almennt sammála um mikilvægi þess að norðurskautið haldi áfram að vera friðsamlegt svæði og ræddu um það hvernig bandalagið geti orðið að liði við að tryggja að viðbúnaður sé á svæðinu, án þess að hervæðing eigi sér stað. Skýrslan var samþykkt samhljóða. Þá var Ragnheiður Elín kjörin varaformaður annarrar undirnefndar öryggis- og varnarmálanefndar NATO-þingsins.

Á fundi stjórnarnefndar NATO-þingsins var m.a. tekin ákvörðun um starfsemi og helstu viðfangsefni NATO-þingsins fyrir árið 2011 auk áhersluatriða ræðu forseta NATO-þingsins sem flutt verður á leiðtogafundi NATO í Lissabon 19.-20. nóvember 2010. Þá fór fram umræða um samskipti NATO og Rússlands og málefni Georgíu. Enn fremur lýsti forseti NATO-þingsins, bandaríski fulltrúadeildarþingmaðurinn John Tanner, yfir fögnuði með að Aung Suu Kyi, leiðtogi lýðræðisflokksins í Búrma, hafi verið leyst úr stofufangelsi herforingjastjórnarinnar.

Þingfundur NATO-þingsins fór fram á síðasta degi ársfundarins þar sem tignargestir fluttu ávörp og svöruðu spurningum fundarmanna. Meðal þeirra sem fluttu erindi voru Grzegorz Schetyna, forseti pólska þingsins, Donald Tusk, forsætisráðherra Póllands, Janez Lenarcic, sendiherra og framkvæmdastjóri Lýðræðis- og mannréttindastofnunar ÖSE, og Marice B. Ries, sendiherra og sérfræðingur á sviði kjarnorkumála, vígbúnaðar og stefnumótunar hjá utanríkisráðuneyti Bandaríkjanna. Schetyna ræddi um mikilvægi frekara samstarfs NATO og ESB og þar sem Pólland færi með formennsku í ESB seinni hluta árs 2011 yrði unnið að því verkefni. Þá voru flutt skilaboð til fundargesta frá forseta Póllands, Bronislaw Komorowski.

Anders Fogh Rasmussen, framkvæmdastjóri NATO, sá sér ekki fært að sækja þingfundinn sökum undirbúnings fyrir leiðtogafund NATO í Lissabon 19.-20. nóvember og sendi myndskilaboð sem sýnd voru á fundinum. Þar ræddi framkvæmdastjórinn m.a. um mikilvægt hlutverk NATO við að fást við bæði hefðbundnar og nýjar öryggisógnir auk þess sem hann fór yfir helstu verkefni bandalagsins fyrir árið 2011. Að afloknum skilaboðum framkvæmdastjórans tók Birgitta Jónsdóttir til máls og gagnrýndi það að Rasmussen skildi ekki hafa sýnt NATO-þinginu þá virðingu að sækja þingfundinn. Hún sagði þingmenn ekki vera komna til Varsjár til að eiga í samskiptum við myndbandsupptöku af framkvæmdastjóranum og hvatti yfirstjórn NATO-þingsins til að koma skilaboðum sínum áleiðis til framkvæmdastjórans.

John Tanner lét af störfum sem forseti NATO-þingsins og þakkaði í ræðu sinni fyrir áralangt samstarf og óskaði nýkjörnum forseta þingsins, þýska þingmanninum Karl A. Lamers, til hamingju. Lamers sagði í ræðu sinni að hann muni leggja áherslu á samræðu, samstarf og samskipti í forsetatíð sinni. Þá sagði hann afar brýnt verkefni fyrir NATO-þingið að auk skilning almennings í aðildarríkjunum á hlutverki og markmiðum NATO.

Því næst fluttu skýrsluhöfundar framsögur með þeim ályktunum sem málefnanefndirnar lögðu fram og voru þær allar samþykktar. Næsta NATO-þing verður haldið 27.–30. maí 2011 í Varna, Búlgaríu.

Frekari upplýsingar fást hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.nato-pa.int.

